

authentication of tracks of shot. Elements which can cause doubt at the discovery of tracks of shot are certain, it S, Cu, Na, Cl. Thus S and Cu with large probability it is possible to attribute to the products of shot, and Na and Cl – to the base-line elements.

Research of form of particles of the collected standards, both from a background and next to the mestome of shot allows to set distinction between them, which consists in being in standards, withdrawn from the place of shot, spherical particles measuring from 1 to 10 mkm, containing chemical elements, characteristic for the products of shot. In standards with circumferential background of such particles discovered it was not, the particles of spherical form are there present, but they do not contain elements, not inherent for a shot.

The followings conclusions are formulated:

- products of shot are not wide-spread in a man environment. It allows reliably them to identify on chemical element composition and form of particles. Thus, different signs and their combinations determine quantitative expression their informative meaningfulness;

- at the analysis of character of distributing of elements a researcher is in a position on intensity to estimate character of stratifications and base-line values of concentration of elements, that creates pre-conditions for a refuse in the leadthrough of research of control standard;

- when looking at the scene of the event, it is advisable to collect samples to study the background from different objects of the environment, since their background may vary greatly;

- there is a need to create an experimental basis for the components of the product markers for the purpose of objectification of expert findings and to improve the information and analytical support of forensic examinations. The formation of a full-fledged data bank is possible only on the basis of a centralized solution to this problem by connecting the scientific potential of creative teams.

Key words: analysis, firearms, information and analytical support of research, microparticles, shot products, synthesis.

УДК 343.1:351.87:34.096

О. В. Бочковий

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК НЕДООЦІНЕНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У статті висловлено думку щодо недостатньо оціненої ролі суспільства в правоохоронній діяльності. Підтверджує таку позицію співвідношення чисельності поліцейських з рівнем протидії злочинності в різних країнах світу. Проаналізовано міжнародний досвід підвищення ефективності правоохоронної діяльності, зокрема із залученням населення та застосуванням сучасних інформаційно-аналітичних систем. Указано на потребу кардинального формування правоохоронної системи стосовно підвищення рівня довіри населення, що неодмінно сприятиме її ефективності.

Ключові слова: правоохоронна система, суспільство, протидія злочинності, поліція, оперативно-розшукова діяльність, новітні технології, результативність.

Постановка проблеми. Відома приказка говорить: «Менше знаєш – міцніше спиш». І дійсно, недостатня інформованість громадян щодо

сутності певних процесів, наприклад, правоохоронної діяльності, може сформуванню помилкове враження про успішність певних дій, спрямованих на їх реформування. Таке враження може бути підсилене активною суспільно-політичною діяльністю певних груп, що висвітлюються в засобах масової інформації.

Почуте чи прочитане в ЗМІ здебільшого цілком задовольняє інформаційний попит населення, яке не намагаючись критично осмислити отриману інформацію, не спонукає владу до пошуку ефективних способів вирішення проблем. І така ситуація в усіх без винятку сферах життя українського суспільства. Але якщо в соціальній чи політичній сферах результати неефективного керівництва проявляються поступово, часто з поправкою на темпи розвитку суспільства, то прорахунки в правоохоронній діяльності відразу ж відчутно погіршують криміногенну ситуацію, знижують рівень довіри населення до правоохоронних органів і, як результат, призводять до значного соціального напруження в країні з неочікуваними наслідками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми реформування правоохоронної сфери все частіше звертаються як практики, так і науковці. У кримінальному процесі та теорії ОРД окремі аспекти або суміжні питання цієї проблеми розглядали Б.І. Бараненко, І.О. Воронов, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, В.П. Захаров, В.С. Овчинський, С.С. Овчинський, Ю.Ю. Орлов, М.А. Погорєцький, Е.В. Рижков, Б.Г. Розовський, В.Г. Самоїлов, М.В. Стацак, В.П. Столбовий, М.Л. Шелухін, В.В. Шендрик та інші вчені.

Утім, незважаючи на численні дослідження ситуація докорінно не змінюється, причиною чого ми вважаємо, по-перше, більшість із запропонованих у дослідженнях кроків ігнорується під час чергового реформування, а розробники не наполягають на їх утіленні; по-друге, здебільшого дослідження направлені на удосконалення конкретних напрямів діяльності, що неможливо в умовах застарілої правоохоронної системи взагалі.

Формування цілей. Мета статті – спонукати до пошуку нових методів та способів протидії злочинності, застосовувати можливості, які раніше не використовувалися, проте, мають великий потенціал щодо забезпечення безпеки суспільства, звернути увагу на недооцінку важливості та ролі останнього в правоохоронній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Аналіз міжнародного досвіду протидії правопорушенням дозволяє стверджувати, що ефективність такої діяльності залежить як від правоохоронних органів, так і від суспільства. До того ж доля суспільного впливу більша, ніж діяльність державних структур. Одним з аргументів на підтвердження такого висновку є співвідношення кількості поліцейських у державі та рівня злочинності. Зокрема, лідером по кількості поліцейських є Росія, у якій 547,4 поліцейських на 100 тис. населення, при цьому Росія й у лідерах по кількості вбивств на 100 тис. населення – 9,7, більше тільки в Мексиці – 27. Україна ж, з 384,4 поліцейськими на 100 тис. населення має 4,3 убивства. Водночас багато країн з подібною кількістю

поліцейських (Болгарія – 398, Ізраїль – 372, Бельгія – 370 й інші) мають значно меншу кількість убивств [1]. Для порівняння, у Японії на 100 тисяч населення вчиняється всього два грабежі, показник розкриття злочинів у два-три рази вищий, ніж у всіх перерахованих державах. Наприклад, відсоток розкриття вбивств – 96-97, що є найвищим у світі. Дослідники зазначають, що ефективність японської поліції пояснюється високою щільністю населення й активним співробітництвом з нею.

Дехто може зауважити, що традиції та менталітет громадян Японії, які формувалися тисячі років, некоректно порівнювати з відносно молодого громадянською самосвідомістю українців. І дійсно, населення різних країн дуже відрізняється, а тому не може бути прямої залежності між державами. Статеві-вікова структура, рівень освіти, релігійність, патріотизм і т. інше є суто індивідуальними для різних країн. Водночас у сусідній, та багато в чому спорідненій Польщі, 244 громадяни відчувають захищеність від одного поліцейського, а в Україні лише 80 громадян [2]. Тобто можемо допустити, що в Польщі в три рази вище ефективність роботи поліції щодо забезпечення безпеки громадян.

Згідно зі статистикою в Польщі ще й у півтора рази менше поліцейських на 100 тис. населення (250) ніж в Україні [2]. Тоді знову виникає запитання: а чи лише в поліції справа? На нашу думку, ні. Справа в самосвідомості населення. Яскравим прикладом, який ілюструє ставлення «західного» громадянина до захисту прав і свобод громадян є нещодавній випадок в американському штаті Флорида, де водій у стані алкогольного сп'яніння зателефонував до екстреної служби й поскаржився на себе [3]. Не випадково народна приказка говорить: «що у тверезого на умі, то в п'яного на язичці». І це не поодинокий факт, а норма, адже практично в усіх західних країнах, якщо ви в стані алкогольного сп'яніння сядете за кермо, то ваш сусід першим зателефонує до поліції. Цей факт значно полегшує роботу поліцейських і впливає на їх чисельність [4].

Та нинішні українські реалії не дозволяють полемізувати, а закликають до конкретних та термінових дій. Особливо через значне збільшення рівня злочинності на фоні невдалого реформування та провальної кадрової політики в Національній поліції України [5]. Аналіз стану протидії злочинності, проведений Генеральною прокуратурою України, свідчить про низку негативних тенденцій, зокрема збільшення кількості тяжких та особливо тяжких злочинів певних категорій при одночасному зниженні рівня їх розкриття. Про це йдеться в листі Генеральної прокуратури України від 28 січня 2016 року, адресованому Національній поліції України [6].

Цифри більш ніж красномовні. За 11 місяців 2016 року було зареєстровано 584,8 тис. злочинів, що є найвищим показником, починаючи з 1997 року, коли після тривалого зростання й піку злочинності в 1995 році (641,8 тис. злочинів) було виявлено 589,2 тис. злочинів та засуджено 237,8 тис. осіб [7]. Зростання злочинності відбувається на тлі планомірного зниження ефективності діяльності як щодо їх розкриття, так і запобігання [8, с. 207-208]. Не випадково останнім часом у ЗМІ та серед населення все частіше ситуацію зі злочинністю сьогодні порівнюють з «90-ми».

Потуги керівництва держави щодо протидії злочинності можна порівняти із симптоматичним лікуванням тяжкої хвороби. Ми реагуємо на симптоми, залишаючи поза увагою глобальне зневірення населення до правоохоронної системи як такої. Це як мити руки, знаходячись по пояс у багні.

Абсолютно не сприяють зміні ситуації й останні події щодо виявлення фактів корупції державних високопосадовців [9]. Правоохоронна система показала неспроможність покарати осіб, яких виявили при вчиненні злочинів. Більше того, оприлюднення вищевказаних фактів тільки погіршило криміногенну ситуацію, адже багато громадян побачили безкарність протиправних діянь. Навіть ті, хто раніше не вчиняв злочинів, почали над цим задумуватися. Можливо, справа в тому, що ми звикли ідеалізувати як себе, так і світ навкруги. Цим займається й наш законодавець, приймаючи закони, що розраховані на ідеальних громадян, які діляться на добропорядних та тих, які порушують закон. При цьому в законодавстві завчасно передбачено, що більшість все ж таки добропорядних громадян. Але чи так є насправді?

Практично кожен хоча б раз у житті порушував закон. Навіть у психологічних тестах на професійну придатність для правоохоронців включено питання щодо переходу проїзної частини на заборонений сигнал світлофора. У разі негативної відповіді на таке питання одразу викликають до психолога, щоб додатково перевірити особу на адекватність сприйняття дійсності.

Але справа не лише з ПДД, практично традицією вважається «подарунок» лікареві чи медсестрі за надані послуги. Особи, які ще за часів СРСР, здійснювали крадіжки з підприємств, на яких працювали і за цей рахунок забезпечували безбідне проживання своєї сім'ї прирівнюються до героїв та вихваляються цим. Крадіжка бюджетних коштів уважається нормою, що підтверджується високим «конкурсом» на керівні посади в державних установах з офіційною зарплатою сім-вісім тисяч гривень. Слово «відкат» починає використовуватися ще школярами, які спостерігають за придбанням різних товарів: від занавісок, на зібрані батьками кошти, до комп'ютерної техніки на кошти спонсорів.

Але помилково вважати, що порушують закон лише в Україні. Порушують закон усюди, але тільки в нас удають, що цього не відбувається. Автори відомої книжки «Мошенничество. Луч света на темные стороны бизнеса» Тім Уільям, Джеррі Вернц та Стів Альбрехт, розповідаючи про американське суспільство вказували: «Мы – страна нарушителей закона. Мы уклоняемся от уплаты налогов, лжем заказчикам и клиентам, играем в азартные игры, делаем ставки в спортивном тотализаторе, игнорируем судебные предписания, садимся пьяными за руль, даже незаконно принимаем на работу несовершеннолетних подростков» [10, с. 340-344].

Розмірковуючи далі, автори доходять висновку, що порушувати закон природно для суспільства. Витоки ухилення від сплати податків беруть свій початок ще з біблійських часів. З моменту винайдення автомобіля люди сідали за кермо в стані алкогольного сп'яніння. Як для кожної країни окремо, так і для усіх в сукупності є перелік «звичних» порушень закону. Скажімо,

соціолог з Колорадського університету Делберт Елліот з 1976 по 1987 роки спостерігав за молоддю, розпочинаючи зі старших класів школи. Із 1000 студентів 905 порушували закон [11]. Хоча потрібно робити поправку на специфіку США, де в кожному штаті свої закони, які не мають аналогів у сусідніх. Крім того, більшість порушень стосуються законів, які захищають корпоративні інтереси банків або страхових корпорацій.

Проте основна особливість у тому, що державні структури в США проводять спеціальні дослідження, які виявляють найбільш схильних до порушень сфери життя груп осіб чи окремих громадян, і розробляють заходи профілактики, які неодмінно застосовують.

Усе це дозволяє стверджувати, що в США, як і в більшості інших розвинених країн існує ефективна правоохоронна система, яка, не без допомоги громадян, протидіє спільному ворогові – злочинності. І навіть за умов суцільного скоєння дрібних злочинів, населення відчуває себе в безпеці, а економіка країни має досить засобів, щоб активно розвиватись.

Передове місце в цій боротьбі, за сучасних умов, займають інформаційні технології. Інформаційно-аналітичні системи як у США, так і в більшості інших розвинених країн є джерелом потрібної інформації для правоохоронних структур та значним ресурсом економії часу. Так, в англійському журналі «Police» опубліковано статтю про використання сучасних інформаційних технологій у роботі фінансових слідчих. На початку XXI століття практично кожна особа залишає за собою електронний слід інформації (наприклад, у Великобританії загальна кількість баз даних, де громадяни можуть залишити електронний слід, становить близько трьохсот). Перед слідчими постає завдання зібрати дані з цих баз відносно конкретної особи, потім відфільтрувати з цих відомостей такі, що відповідають параметрам розслідування, тобто, інакше кажучи, перевірити отриману інформацію стосовно більш широкого контексту розслідування для того, щоб звести воедино всі відомості й провести аналіз, згідно з яким потрібно діяти надалі [12; 13]. Правоохоронні органи зарубіжних країн широко використовують автоматизовані інформаційно-пошукові системи, які дозволяють значно оптимізувати розкриття та розслідування злочинів, учинених членами організованих угруповань [14, с. 57].

Більше того, новітні технології дають змогу активно та продуктивно протидіяти транснаціональній злочинності за рахунок відсутності кордонів у глобальній мережі. Значно полегшується взаємодія та обмін даними між правоохоронними органами різних країн. Приміром, розшукуваний злочинець може бути встановлений через застосування однієї з програм ідентифікації особи по фото чи відеозображенню. Такий досвід вже практикується окремими закордонними державними та приватними відомствами [15; 16; 17].

В Україні ж більшість зусиль направлені на суперництво між різними правоохоронними структурами. Сил та засобів на протидію злочинності не залишається. А населення, відчуваючи зневагу та недовіру до правоохоронної системи, жодним чином не допомагає їй. Навпаки,

паралельно створюючи групи самозахисту та самосуду, вносять хаос та додають роботи підрозділам Національної поліції.

То може досить грати «голою короля», визнати хто ми є та розпочати адекватно сприймати реальність. Потрібно усвідомити, що без довіри суспільства до правоохоронної системи знизити рівень злочинності не вдасться, особливо в період значного суспільного напруження, який ми спостерігаємо сьогодні.

А повернути довіру суспільства правоохоронним органам можливо лише професійними та ефективними діями стосовно виявлення осіб, які скоюють злочини, що за сучасних умов досить проблематично. Можливості оперативних підрозділів, які є основною рушійною силою розкриття злочинів, настільки звужені, що зводить результативність їх роботи до мінімуму.

Зокрема, оперативні підрозділи практично позбавлені можливості ефективного застосування оперативно-розшукового потенціалу через не виправдано ускладнену процедуру отримання дозволу як на НСРД, так і на оперативно-розшукові заходи. Порядок отримання дозволу на проведення ОРЗ та НСРД, які пов'язані з обмеженням конституційних прав громадян займає такий проміжок часу, що часто відпадає доцільність такого заходу. До цього ще додамо буденні, на жаль, проблеми, пов'язані з відсутністю сертифікованої техніки для роздрукування потрібних документів, транспортні проблеми з доставляння документів до слідчого судді апеляційного суду, який на віддаленні 100 або 200 км. від населеного пункту та інше.

Не додають оптимізму й ініціативи законотворців. Адже останні дебати щодо так званої «судової реформи», яку втілено в Законі України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017, тільки підтверджують нашу думку про потребу зміни підходів та системи взагалі. Адже прийняті зміни до чинного законодавства ще більше ускладнюють і так не просту процедуру розслідування злочину, додаючи можливостей уникнути покарання для винних осіб [18].

На протипагу наведемо приклад найближчого західного сусіда, Польщі, де законодавці разом з керівництвом поліції працюють над підвищенням ефективності здійснюваних правоохоронних заходів. Зокрема, відповідно до ст. 20 Закону Республіки Польща про Поліцію ще від 06 квітня 1990 року підрозділи поліції мають право отримувати доступ за допомогою телекомунікаційних пристроїв до інформації, накопиченої в реєстрах без потреби подавати письмові заяви, якщо ці підрозділи: 1) володіють пристроями, які дозволяють реєструвати в системі, хто, коли, з якою метою та які дані отримав; 2) мають технічні запобіжні засоби та організаційні запобіжні заходи, які унеможливають використання даних з іншою метою, ніж та, для якої їх було отримано; 3) це виправдано з огляду на специфіку або обсяг виконання завдань, або діяльності, що провадиться [19]. Тобто підрозділи поліції отримують право здійснювати заходи, що тимчасово

обмежують конституційні права громадян без рішення суду, безпосередньо від операторів комунікацій, якщо для цього є відповідні підстави [20].

У разі виникнення організаційних чи правових проблем щодо протидії злочинності у Швеції, за твердженням заступника головного прокурора Управління боротьби з економічними злочинами Яна Тіблінга, який був учасником міжнародного семінару в лютому 2017 року, керівники зацікавлених підрозділів готують пропозиції та подають їх відповідному міністрові. Вирішення організаційних проблем здебільшого здійснюється негайно. Якщо ж є потреба в законодавчих змінах, то через встановлені законом процедурні моменти, прийняття потрібних поправок може зайняти декілька місяців. До того ж, якщо правоохоронні органи подали обґрунтовані пропозиції, то їх неодмінно буде реалізовано.

Висновки. Важливо, що в західних державах постійно відбувається комунікація із суспільством. Адже ефективність правоохоронної діяльності безпосередньо залежить від відкритості доступу до інформації про будь-які асоціальні прояви. А в українських реаліях, коли так звані аналітичні системи тільки на стадії розробки [21], хоча в усьому світі аналогічні системи працюють десятиліття, найбільшим джерелом інформації є суспільство, яке недооцінюється, а часто навіть не розглядається як важливий елемент правоохоронної системи України.

Основним завданням державної політики у сфері забезпечення правопорядку має стати діяльність щодо стимулювання кожної людини сприяти розвитку всіх інших членів суспільства. Заохочувати формувати суспільний порядок, який гарантує безпеку особистого й інших видів соціального життя.

Такі процеси вже починають формуватися на Заході, про що ми гадували вище, але спроби держави розширити можливості доступу до потрібної інформації натрапляє на активну протидію під агитованим лозунгом захисту прав та свобод особистості. Така державна позиція бере до уваги інтереси конкретного суб'єкта, ігноруючи безпеку суспільства загалом, що з нашої точки зору, є недопустимим.

Використані джерела:

1. Численность полиции vs статистика убийств [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ria.ru/infografika/20140117/989771734.html> – Назва з екрану.

2. Николай Дзись-Войнаровский. Россия – полицейское государство? [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://republic.ru/economics/rossiya_politseyskoe_gosudarstvo-823855.xhtml – Назва з екрану.

3. Во Флориде мужчина написал, сел за руль и пожаловался на себя в полицию [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://inforesist.org/vo-floride-muzhchina-napilsya-sel-za-rul-i-pozhalovalsya-na-sebya-v-politsiyu/> – Назва з екрану.

4. В России на каждого жителя втрое больше полицейских, чем в США [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.crimea.kp.ru/daily/25929/2879080/> – Назва з екрану.

5. В Україні зростає злочинність, знижується рівень розкриття. Причина – параліч правоохоронної системи [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://gromex.com.ua/ua/investigations/447-ukraine-rastet-prestupnost-padaet/> - Назва з екрану.

6. Генпрокуратура надала шокуючу статистику щодо росту рівня злочинності в Україні (документ) // Закон і бізнес [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/121879-genprokuratura_nadala_shokuyuchu_statistiku_schodo_rostu_riv.html - Назва з екрану.

7. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування (2013-2016 рр.): статистична інформація Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. - Назва з екрану.

8. Бесчастний Віктор. Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні // Підприємництво, господарство і право. 1, 2017 - С. 207-213.

9. За минулий рік жодного з вищих чиновників не покарали за корупцію [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://patrioty.org.ua/society/zamynulyi-rik-zhodnoho-z-vyshchikh-chynovnykiv-ne-pokaraly-za-korupsiuu-zmi-131935.html> - Назва з екрану.

10. Мошеничество. Луч света на темные стороны бизнеса / С. Альбрехт, Дж. Венц, Т. Уильямс - Перев. с англ. -СПб: Питер, 1995. - 400 с.

11. Elliott, Delbert. National Youth Survey [United States]: Wave VII, 1987. ICPSR06542-v3. Ann Arbor, MI: Inter-university Consortium for Political and Social Research [distributor], 2009-04-01. <https://doi.org/10.3886/ICPSR06542.v3>

12. Police. - 2001. - September. - P. 24-27.

13. Выявление преступников с помощью информационных технологий [Текст] // Борьба с преступностью за рубежом. Информбюллетень. - М: ВИНТИ, 2003. - № 6. - С. 19-23.

14. Гуславский В.С. Информационно-аналитическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений: монография [Текст] / В.С. Гуславский, Ю.А. Задорожный, Б.Г. Розовский. - Луганск: Элтон-2, 2008. - 287 с.

15. Поиск человека по фотографии - это реальность [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://softopirat.com/main/399-poisk-cheloveka-po-fotografii-yeto-realnost.html>. - Назва з екрану.

16. По фото в соцсети можно узнать о человеке все! [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://3rm.info/publications/13829-po-foto-v-socseti-mozhnoznat-o-cheloveke-vse.html>. - Назва з екрану.

17. Создана программа для поиска человека в Интернете по фото [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zhzh.info/blog/2011-11-13-3096>. - Назва з екрану.

18. Савицький О. Судова реформа в Україні: менше інстанцій, але не менше лазівок? [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://p.dw.com/p/2IA74> - Назва з екрану.

19. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19900300179> - Назва з екрану.

20. Amnesty International. Польша: Новый закон о слежке станет серьёзным ударом по правам человека, AI индекс: EUR 37/3357/2016, 29 января 2016 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur37/3357/2016/en/> - Назва з екрану.

21. Игорь Серов. Полиция заведет досье на все дома украинцев и создаст специальную карту [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://www.segodnya.ua/ukraine/policiya-sozdaet-kartu-samyh-opasnyh-rayonov-i-dvorov-ukrainy-1063200.html> - Назва з екрану.

Стаття надійшла до редколегії 05.10.2017

Бочковой А. В. Гражданское общество как недооцененный элемент правоохранительной системы Украины

В статье освещается мнение о недостаточно оцененной роли общества в правоохранительной деятельности. Подтверждает такую позицию соотношение численности полицейских с уровнем противодействия преступности в разных странах мира. Анализируется международный опыт повышения эффективности правоохранительной деятельности, в том числе с привлечением населения и применением современных информационно-аналитических систем. Указывается на необходимость кардинального форматирования правоохранительной системы в сторону повышения уровня доверия населения, что непременно будет способствовать ее эффективности.

Ключевые слова: правоохранительная система, общество, противодействие преступности, полиция, оперативно-розыскная деятельность, новейшие технологии, результативность.

Bochkovyi O. Civil Society as Undervalued Element of the Law Enforcement System of Ukraine

The article discusses the insufficiently assessed role of society in law enforcement activities. Confirms the position of the ratio of police officers to the level of counteraction to crime in different countries of the world. The international experience of increasing the effectiveness of law enforcement activity, including involving the population and applying modern information and analytical systems, is analyzed. It is indicated the necessity of cardinal formatting of the law-enforcement system in the direction of raising the level of public confidence, which will definitely contribute to its effectiveness.

In particular, returning community trust to law enforcement agencies is possible through professional and effective actions to identify those who commit crimes. But in modern conditions, this is quite problematic. Opportunities of operational units, which are the main driving force behind the disclosure of crimes, are so narrowed that reduces the effectiveness of their work to a minimum.

Absolutely not contributing to the change in the situation and recent developments around the detection of corruption in government officials. The law enforcement system has shown an inability to punish those found during the commission of crimes. Moreover, the disclosure of the above facts only worsened the crime situation, as many citizens saw the impunity of unlawful acts. Even those who did not commit crimes earlier began to think about it.

The main task of the state policy in the field of ensuring law and order should be to stimulate each person to promote the development of all other members of society. Encourage the formation of a public order that guarantees the security of both personal and other types of social life.

Such processes are already beginning to take shape in the west, but attempts by the state to expand access to the necessary information meet an active opposition under

the slogan of protecting the rights and freedoms of the individual. Moreover, such a position takes into account the interests of a particular subject, ignoring the security of society as a whole, which, from our point of view, is inadmissible.

Key words: *law enforcement system, society, crime prevention, police, operative-search activity, new technologies, effectiveness.*

УДК 343.98

В. О. Гусєва

СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ПОСЯГАНЬ НА ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

На підставі аналізу наукової літератури та практики органів досудового слідства запропоновано слідчі ситуації початкового етапу розслідування посягань на життя працівника правоохоронного органу та визначено послідовність відповідних слідчих дій.

Ключові слова: *типові слідчі ситуації, початковий етап розслідування, посягання на життя працівника правоохоронного органу, слідчі дії, криміналістичні рекомендації.*

Постановка проблеми. Метою розслідування будь-якого злочину є встановлення істини в кримінальному провадженні. Досягнення цієї мети можливо лише тоді, коли слідчий своєчасно буде вибирати оптимальний шлях пізнання цього злочину на основі інформації, яку він буде мати у своєму розпорядженні на початковому етапі розслідування. З цього приводу на практиці слідчі нерідко стикаються з труднощами, це пов'язано як із недостатністю відповідного досвіду в багатьох працівників органів досудового розслідування, так і з недосконалістю сучасних науково-практичних криміналістичних рекомендацій. Тому успішне розкриття та розслідування злочинів, зокрема посягань на життя працівника правоохоронного органу (ст. 348 КК України) [1], які стосуються до категорії тяжких злочинів, значною мірою залежить від уміння особи, яка провадить розслідування, правильно оцінити й вирішити слідчу ситуацію, виходячи з наявної в неї в розпорядженні інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження слідчих ситуацій початкового етапу розслідування посягань на життя працівника правоохоронного органу є очевидною. Ученими в галузі криміналістики підготовлено солідну кількість праць щодо теоретичних основ слідчої ситуації. Зокрема, цими питаннями займалися В. П. Бахін [13, с. 118-123]; Р. С. Белкін [14, с. 67-69; 15, с. 91-92]; І. Ф. Герасимов [11, с. 6-11; 12, с. 13-18]; Л. Я. Драпкін [9, с. 29; 10, с. 10-25]; А. Н. Колесніченко [3; 5, с. 268-269]; В. О. Коновалова [8, с. 15-19]; В. К. Лисиченко [7, с. 5]; І. М. Лузгін [4, с. 25-30]; М. В. Салгевський [16, с. 145; 17 с. 59]; Н. А. Селіванов [18, с. 54-56]; А. Г. Філіпов [19, с. 67-72]; В. І. Шиканов [6, с. 157] та інші.

Проте на сьогодні залишаються не сформованими типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування посягань на життя працівника правоохоронного органу, що, безсумнівно, є фактором, який заважає